Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Teze

Název práce:

Poválečná japonská literatura ve vztahu k dobovým změnám v letech 1945 – 1960

Postwar Japanese literature and historical transition during the years 1945 - 1960

Autor páce:

Michael Weber

Studijní obor: Teorie a dějiny literatur zemí Asie a Afriky

Specializace: Japonská literatura

Vedoucí práce: Prof. Zdenka Švarcová, Dr.

Rok podání: 2013

Předkládaná dizertační práce se zabývá literaturou období vymezeným roky 1945 – 1960 z hlediska vlivu dobových historických a společenských změn na literární tvorbu, která v těchto letech vznikala a která toto období zachycuje. Pozornost je věnována zejména první polovině 50. let 20. století, pro lepší kontextové zasazení a ukotvení tématu je v práci nastíněna též bezprostředně poválečná situace a poté další vývoj literatury v druhé polovině 50. let. Literatura na prahu 60. let vykazuje s delším časovým odstupem od konce druhé světové války už zcela odlišné charakteristiky než literatura na konci čtyřicátých let, což je v literárních dílech zřejmé především ze způsobu zachycení atmosféry dobových společenských událostí a trendů, stejně jako jejich obsahu.

Práce si klade za cíl nastínit a prozkoumat míru vlivu historických a společenských událostí na literární tvorbu v poválečném Japonsku. Hypotézu o projekci aktuálního společenského dění a atmosféry do literatury vznikající v dané době a o tom, že lze dle prvků, které se v literárních textech objevují přímo či náznakem, tuto dobu zpětně z literárních světů určitým způsobem rekonstruovat, naplňují v druhé, praktické části práce (Kapitola 6, Kapitola 7) analýzy konkrétních literárních děl. Pozornost je v předkládané práci věnována i ojedinělým případům zpětného vlivu literárního díla na společnost.

Řazení kapitol dělí předkládanou dizertační práci na část literárně historickou, kde představuji zkoumané období z několika historických a literárních úhlů pohledu, a část literárně kritickou, v níž se věnuji rozboru vybraných prozaických děl z hlediska výše zmiňovaného vzájemného vlivu společnosti a literatury. Při rozboru vycházím především z literárních textů samotných, s přihlédnutím k dobovým událostem, náhledu literární kritiky a zpětného pohledu literární historie. Navazuji tak jistým způsobem na práce, které se zabývaly především chronologickým přehledem vývoje literatury a sjednocuji tak oba pohledy ve společném historicko-kritickém přístupu. Vycházím především z japonských zdrojů, s výjimkou případů, kdy se o analýzu s podobnými cíli snažili západní odborníci, jejichž eseje a rozbory mi byly dostupné. Záměrně zde uvádím slovo „podobné“ cíle, protože ačkoliv se v různých studiích, historicko-společenských nástinech a literárně vědných esejích setkáme se zmínkami o tom, jak se společenské události odrazily v literárních textech, neměl jsem dosud možnost seznámit se s prací, která by měla stejné zaměření nebo téma jako tato

dizertační práce. S tímto přístupem, který musí brát v úvahu i historické okolnosti daného období, bylo nutné čerpat i z odborné historické literatury a studií, týkajících se poválečného Japonska.

Teoreticky vycházím z premisy, že narativní světy vybraných děl mají svůj předobraz ve skutečnosti. Vliv, o kterém se v této souvislosti zmiňuji, je proto přirozeně častěji jednosměrný, a to směrem od reality k fikci, tzn. že skutečné události ovlivnily obraz světa fikčního. Přesto ve vymezeném zkoumaném období najdeme nejméně dva literární texty, které měly dopad na skutečný svět a odrazily se na dění v soudobé společnosti daného období. Při zkoumání fikčních světů vybraných próz jsem nacházel podobné principy, charakteristiky a stavební prvky narativních světů jako např. Gérard Genette ve *Fikci a vyprávění* (2007, česky též), Lubomír Doležel ve své studii *Fikce a možné světy* (2003) a Ruth Ronenová v *Možných světech v teorii literatury* (1994, česky 2006). Více se k této inspiraci vyjadřuji v samostatné Kapitole 1 o metodologických východiscích.

Po druhé světové válce dochází v Japonsku k mnoha politickým a společenským změnám. V souvislosti s nimi se rodí i nový typ občana: moderní Japonec. Postavy zasazené a vykreslené v literatuře poválečných let nejsou plastické, nejsou tendenční, ale působí přirozeným dojmem. Proto se v této práci nechci omezit pouze na odraz společnosti, ale i proměnu postav v japonské literatuře po druhé světové válce. Jiné postavy žijí své životy v literatuře 30. let, jiné v literatuře o dvacet let mladší. Vývoj a změna je přirozená pro každou dobu, mezi desetiletími běžně nacházíme rozdíly snad v každém (nejen kulturním) odvětví. Ve své dizertační práci jsem se pokusil věnovat posunu literatury a následným rozdílům v literární tvorbě mezi obdobím těsně po skončení druhé světové války a v navazujícím desetiletí z hlediska míry promítání reality (obrazu reality) do fikce. Historické změny a jejich politické důsledky jsou neoddiskutovatelné a reálně dané. Na kulturním poli, v oblasti literárního umění a literárního ztvárnění a zachycení historických událostí a jejich důsledků, zůstává tato oblast ještě ne zcela probádána a zmapována. V zásadě jde o rozdílnost sdělení textu nefikčního (historiografie, vědecké podání) a fikčního.

Struktura a členění práce vychází z obecného a směřuje ke konkrétnímu. V úvodu je proto nastíněna situace, ve které se Japonsko a japonská literatura nachází v období, kterému se práce věnuje. Jsou v něm vysvětleny klíčové pojmy, představeny definice, které se k literatuře a společenským změnám v tomto období vážou. Podrobněji jsou jednotlivé etapy zkoumaného období představeny v příslušných dalších kapitolách.

První kapitola je věnována popisu metodologických východisek, v druhé kapitole popisuji společenskou atmosféru v Japonsku na konci druhé světové války, výchozí body pro další historicko-společenský vývoj Japonska, ovlivněný do značné míry americkou okupací, která ovlivnila i literární produkci, vzhledem k cenzuře nejen tematicky. Konec „prohrané války“ představuje v kontextu moderních japonských dějin a japonského myšlení samostatné velké téma, proto věnuji zvláštní prostor jeho interpretaci, která rovněž představovala určitý výchozí bod dalšího kulturního a intelektuálního vývoje země.

Konkrétním společenským změnám, které přinesl proces demokratizace v souvislosti s přítomností amerických okupačních sil, se věnuje třetí kapitola. Považuji za důležité zmínit alespoň ty kroky a reformy, které se nejcitelněji odrazily na další podobě a fungování japonské poválečné společnosti, protože právě ty jsou pak přímo zmíněné nebo čitelné v literárních dílech, která v daných letech vznikala. Na tyto společenské změny pak také odkazuji v dalších kapitolách této práce, zejména při samotné analýze vybraných próz. V této kapitole přináším také stručný vhled do situace v kultuře a podobu intelektuálního klimatu doby.

Ve čtvrté kapitole pro doplnění přehlednosti představuji modely kategorizace poválečné literatury z hlediska generační příslušnosti autorů, žánrů, a dalších charakteristických rysů, jak se objevují v japonských i západních pramenech. Protože je systémů členění několik, a stejný autor bývá dle různých atributů řazen i do několika skupin, považoval jsem za přínosné tyto systémy a principy jejich vzniku uvést dříve, než se konkrétním autorům a jejich dílům budu v následujících kapitolách věnovat.

Pátá kapitola se konečně věnuje literatuře jako takové, zkoumá vývoj literární činnosti od druhé poloviny 40. let do začátku 50. let. Toto období s sebou nese mnoho zásadních historických změn, jež se projevily na podobě a dalším vývoji

japonské společnosti. Posun v tomto vývoji je patrný i v literární tvorbě. Pozornost je věnována tzv. atomové literatuře, která začala vznikat bezprostředně jako reakce na svržení atomových bomb na města Hirošimu a Nagasaki, dále okupační cenzuře, která často posunula vydání aktuálního díla o několik měsíců nebo let, levicové literatuře, která navázala na proletářskou literaturu, násilně ukončenou ve 30. letech, a konečně několika dílům, která na sebe upoutala pozornost hned v době svého vydání. Jak z páté kapitoly vyplývá, literatura v druhé polovině 40. let plně reflektuje soudobé společenské dění a historickou situaci. Objevuje se v ní zrod demokracie i poválečná obnova Japonska pod americkou okupací a na scénu také přichází noví pováleční autoři. Představují se různé žánry, které přesto spojuje společné téma ukončené války a jejích důsledků. Především je tvorba tohoto období ovlivněna okupační cenzurou. Tematicky se vyděluje celý jeden žánr tzv. atomové literatury, který patří k japonským literárním specifikům. Společenská témata se v literární tvorbě tohoto období ještě příliš neprojevují, ale jsou předmětem intelektuálních diskusí, jejichž součástí je i nově vznikající literatura.

Padesátá léta, zejména jejich první polovina, přináší řadu próz, které se svým charakterem stávají pro tuto práci nosným materiálem. Těm je věnován prostor v šesté kapitole, která spolu se sedmou spadá do analytické, literárně kritické části této dizertační práce. Zde rozebírám jednotlivá díla, a to nejen z obsahového hlediska kvůli určení společenských problémů, ale všímám si souvislostí a zmínek odkazujících na dobu jejich vzniku. V první polovině padesátých let tvoří značnou část celkového podílu tvorby literární díla zpracovávající válečnou zkušenost. Mladí autoři vycházejí z vlastní zkušenosti na válečné frontě či na domácích vojenských základnách. Tématika válečné zkušenosti doznívá ještě ve druhé polovině šedesátých let. V Kapitole 6, která se zabývá analýzou vybraných děl, která vznikla v první polovině 50. let, je velký prostor věnován krátkým prózám s vysokou výpovědní hodnotou, zejména povídkám autorů Jasuoky Šótaróa 安岡章太郎 (1920 – 2013) a Kodžimy Nobua 小島信夫 (1915 – 2006). V literární tvorbě obou těchto autorů je možné vnímat jistý vnější tlak, daný historickými okolnostmi v podobě americké okupace. První roky tohoto desetiletí jsou na povídkovou tvorbu bohaté a samotné povídky jsou věrohodným odrazem tehdejší společnosti. Kromě svého přínosu literárního mají také přínos po stránce

společensko-historické. Podkapitola je též věnována povídkám Abeho Kóbóa 安部公房 (1924 – 1993), které v některých případech nacházejí svůj inspirační zdroj v realitě, ale záhy ji opouštějí. Z delších próz je velká pozornost věnována románu *Paní z Musašina* (Musašino fudžin 武蔵野婦人, 1950) autora Óoky Šóheie 大岡昇平 (1909 – 1988), který lze označit za společenský román a který má jako takový poměrně vysokou výpovědní hodnotu. Z pohledu zkoumání interakce dějin a literatury v japonské tvorbě poválečného období je toto literární dílo jedním z nejbohatších a nejcennějších zdrojů. Šestou kapitolu uzavírám zamyšlením nad kulturní amnézií, analýzou *Hlasu hory* (Jama no oto 山の音, 1954) Kawabaty Jasunariho 川端康成 (1899 – 1972), a rozborem novely *Klíč* (Kagi 鍵, 1956) autora Tanizakiho Džuničiróa 谷崎潤一郎 (1886 – 1965), který vnímám jako přechodné dílo v rámci jedné dekády a jako náznak zlomu definitivního konce poválečného období. To je v Japonsku považováno za skončené rokem 1955, kdy byl zaznamenán ekonomický růst, který poprvé od konce války překonal předválečný stav. Sloganem následujícího roku se pak stalo památné heslo: „Poválečné období je za námi“. Hospodářsko-společenský přelom roku 1956 je také některými japonskými literárními historiky považován za ukončení prvního období poválečné literatury.

Tvorbě druhé poloviny 50. let je v závěru práce věnována opět celá kapitola (Kapitola 7), která má poukázat na odlišnost, posun a vývoj jak v japonské literatuře v rámci zkoumaných 50. let, tak na změny a novou atmosféru ve společnosti na prahu už zcela odlišných 60. let. V literární tvorbě tohoto období nacházíme zmíněné aktuálně vydáváné knižní i filmové tituly, konkrétní obchodní značky předmětů denního užití, aj. Soustředím se zde pouze na několik vybraných děl, která považuji za zásadní, a která mají v souladu s cíli předkládané práce tematicky doplnit mozaiku atmosféry končící dekády a nástupu 60. let. V rozmezí let 1957 – 1959 vstoupilo na literární scénu několik mladých a nadějných autorů, jejichž díla, v mnoha směrech nová, předznamenala další vývoj moderní japonské literatury. Následující desetiletí, jehož symbolickým vyvrcholením je udělení Nobelovy ceny za literaturu Kawabatovi Jasunarimu v roce 1968, je literárními historiky zpětně označováno za nejúspěšnější a nejbohatší období v poválečné literární historii Japonska.

Protože se dá obecně o každé z próz daného období říci, že má svůj specifický význam a své vlastní místo v moderní japonské literatuře, nebylo lehké pro zkoumaný korpus vybrat čistě „nejzástupnější“ díla. Ve výběru podrobněji zkoumaných próz jsem tedy postupoval zejména podle kritéria souvztažnosti tématu či vedlejších epizod s aktuálním společenským či historickým děním a pozadím (případně také podle četnosti zmínek souvisejících s dobou vzniku dané prózy). Vzhledem k omezení, danému rozsahem a charakterem dizertační práce se tak jistě pozornost nedostala všem nebo většině literárních děl, která by si ji v tomto směru také zasluhovala. Jedním z vodítek byla i míra referencí literárních historiků a kritiků v odborné literatuře. Analýze jsem podrobil díla kratšího i delšího rozsahu, díla dostupná jak pouze v japonském originále, tak v některých případech i v českém nebo anglickém překladu. Neposledním kritériem výběru byla i dostupnost konkrétních literárních textů. Korpus analyzovaných děl tak tvoří úzký výběr povídek, novel a románů, která v daných letech vznikla, a v nichž se odraz soudobé společnosti prokazatelně objevuje. Jsou to díla, která ze společensko-historické situace v dané době přímo vychází nebo obsahují náznaky, zmínky, odkazy a souvislosti se skutečnými dobovými událostmi. Z hlediska takového širokého kritéria by bylo jistě možné zařadit do analyzovaného korpusu děl i další prózy, nicméně by bylo v takovém případě nutné zúžit záběr zkoumaného období a jednotlivým textům se věnovat méně podrobně. Ve výsledku jsem vybral ty texty, které považuji za dostatečně reprezentativní a u kterých jsem se domníval, že naplní předpoklad vytčený v úvodu předkládané práce.

Původním zadáním a záměrem této dizertační práce bylo zpracování vývoje japonské literatury v 50. a 60. letech dvacátého století v rozmezí let 1948 – 1972, v průběhu vzniku práce se však takové rozmezí ukázalo vzhledem k rozsahu práce jako příliš široké a současně vyvstala nutnost vzít v úvahu i tvorbu bezprostředně poválečnou, tj. už od roku 1945, vzhledem k souvislostem a logické historické návaznosti pozdější poválečné literatury. Rok 1948 je japonskými literárními kritiky považován za významný mezník v moderní japonské literatuře. Kromě prózy psané v průběhu války již zavedenými předválečnými autory, která ovšem během válečných let neprošla cenzurou militaristického aparátu, bylo v tomto roce publikováno několik významných čerstvě napsaných děl. Tento rok je v dějinách moderní japonské

literatury nezpochybnitelným mezníkem, nicméně bez uvedení předchozího historického a literárního vývoje lze tento předěl jen těžko učinit výchozím bodem přehledové i analytické studie. Téma práce pak bylo dále zúženo na léta padesátá, typická a pozoruhodná svou šíří témat, námětů i stylů, nástupem velkého počtu nových mladých autorů a mnohem větší provázaností literatury se soudobou společností než tomu bylo v moderní japonské literatuře dosud (až na některé výjimky z přelomu devatenáctého a dvacátého století). Právě odraz soudobých dramatických změn v životě Japonců, tak jak je čitelný v mnoha dílech z padesátých let, je nosným a jednotícím prvkem předkládané dizertační práce. Vybraní autoři a jejich díla, kterým se práce věnuje, netvoří jako celek žádnou skupinu, ať už uměleckou nebo politickou. Zvolená díla jsou do této práce začleněna především díky době, v níž vznikla a která se v nich nějakým způsobem odráží. Předpokládá se, že úhel pohledu autorů vybraných děl zachycuje současně také jistou, byť omezenou měrou, intelektuální atmosféru doby.

V práci jsem se mínil zabývat projevy aktuální společenské atmosféry, historického dění a dalších vlivů veřejného života v literárních dílech vznikajících ve vymezeném historickém období. Očekával jsem tedy pouze vliv jednosměrný, tzn. již zmíněný vliv reality na fikci. Při výběru literárních děl k analýze jsem však našel i dva literární texty, které měly oba podobným způsobem také zpětný vliv na kulturní vývoj společnosti v době svého vydání. Jde o prózu *Zapadající slunce* (Šajó 斜陽, 1948) autora Dazaie Osamua 太宰治 (1909 – 1948), které věnuji pozornost v podkapitole 5.5 a o novelu *Sluneční sezóna* (Taijó no kisecu 太陽の季節, 1956) autora Išihary Šintaróa 石原慎太郎 (nar. 1932), jejíž analýza je provedena v podkapitole 7.1. Nejenže se i v případě těchto dvou literárních děl potvrzuje hypotéza vyslovená v úvodu této práce, tedy že se aktuální atmosféra doby vzniku odráží v ději literárního díla, i v jednání a povaze jeho postav, ale došlo zde i ke zpětné vazbě a vlivu na životní styl části mladé generace a obohacení slovníku japonského jazyka o dva nové sociologické termíny.

Hypotéza o tom, že se v dílech japonské literatury poválečného období odráží vliv aktuálního dění a že lze dle prvků, které se v literárních textech objevují přímo či náznakem, tuto dobu zpětně z literárních světů určitým způsobem rekonstruovat, se při analýze vybraných děl potvrdila. Míra projevu historického období v literární próze, v kterém se děj díla pohybuje, je přirozeně u každého díla odlišná, nicméně o zkoumaném období let 1945 – 1960 více než jindy v moderní japonské literatuře platí, že reálné prvky skutečnosti nachází svou cestu do světa fikce. Na počátku zde vymezeného historického období, na konci 40. let, převládá v literárních dílech odraz atmosféry doby, dopad druhé světové války a jejích následků. V prózách napsaných v první polovině 50. let se už setkáváme s konkrétními zmínkami, které se k životu v daných letech vztahují. Ještě větší kontrast pak tvoří tvorba druhé poloviny 50. let. Srovnáme-li období let 1945 – 1960 s předválečnou tvorbou, je v případě poválečné literatury velmi zřetelná vyšší míra prostupu současného veřejného života a podoby společnosti do literární tvorby, než tomu bylo dosud. Lze tedy konstatovat, že cíl práce potvrdit tuto domněnku byl naplněn.

Literatura:

Abe, Kóbó. *Červený kokon*. Praha: Odeon, 1971. (přel. Winkelhöferová, Vlasta)
Adači, Keniči. et al., ed. *Gendai Nihon no bungaku. Óoka Šóhei šú*. Tókjó: Gakušú kenkjúša, 1978, sv. 36.
Adači, Keniči. et al., ed. *Gendai Nihon no bungaku. Kodžima Nobuo šú*. Tókjó: Gakušú kenkjúša, 1978, sv. 44.
Adači, Keniči. et al., ed. *Gendai Nihon no bungaku. Jasuoka Šótaró šú*. *Endó Šúsaku šú.* Tókjó: Gakušú kenkjúša, 1978, sv. 45.
Adači, Keniči. et al., ed. *Gendai Nihon no bungaku. Abe Kóbó šú. Óe Kenzaburó šú.* Tókjó: Gakušú kenkjúša, 1978, sv. 47.
Adači, Keniči. et al., ed. *Gendai Nihon no bungaku. Kaikó Ken šú*. *Išihara Šintaró šú.* Tókjó: Gakušú kenkjúša, 1978, sv. 48.
Barthes, Roland. *Mythologies*. Paris: Éditions du Seuil, 1957.
Barthes, R. *Mytologie* (výbor). Praha: Dokořána, 2004.
Barthes, Roland. *Smrt autora*, Aluze 10, 2006, č. 3.
Buruma, Ian. *The Wages of Guilt: Memories of War in Germany and Japan*. New York: Farrar, Straus & Giroux, 1994.
Chie, Nakane. *Japanese Society*. Berkeley: University of California Press, 1970.
Copeland, Rebecca, ed. *Acts of Writing*. Proceedings of the Association for Japanese Literary Studies. Vol. 2 (summer 2001), PAJLS, ISSN 1531-5533.
Culler, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2002.
Dazai, Osamu. *Zapadající slunce*. Praha: Odeon, 1972. (přel. Winkelhöferová, V.)
Dazai, Osamu. *Šajó*. Tókjó: Šinčó bunko, Šinčóša, 1950. Dostupné také z: http://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/1565_8559.html
Dazai, Osamu. *Člověk ve stínu*. Praha: Mladá fronta, 1996. (přel. Švarcová, Z.)
Dazai, Osamu. *Pandora no hako*. Tókjó: Kahoku šinpó, 1945. Dostupné také z: http://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/1566_8578.html
Dazai, Osamu. *Vijon no Cuma*. Tókjó: Šinčó bunko, Šinčóša, 1950. Dostupné také z: http://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/2253_14908.html
Doležel, Lubomír. *Heterocosmica: Fikce a možné světy*. Praha: Karolinum, 2003.
Dorsey, James. *Critical Aesthetics. Kobayashi Hideo, Modernity, and Wartime Japan*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2009.
Dorsey, James. "Culture, Nationalism, and Sakaguchi Ango," Journal of Japanese Studies vol. 27, no. 2 (Summer 2001).
Endó, Šúsaku. *Moře a jed*. Praha: Vyšehrad, 1980. (přel. Boháčková, Libuše)
Fořt, Bohumil. *Literární postava. Vývoj a aspekty naratologických zkoumání.* Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i., 2008.
Genette, Gérard. *Fikce a vyprávění.* Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2007.
Gessel, Van C., Matsumoto, Tomone, ed., *The Shōwa Anthology*. Tokyo: Kodansha International, 1985.
Gordon, Andrew, ed. *Postwar Japan as History*. New York: Columbia University Press, 1993.
Gordon, Jan B., „The literature of allegorical occupations". In: *Modern Fiction Studies* 2, 2003.
Hasegawa, Izumi. *Bungaku no kjokó to džicuzon*. Tókjó: Šibundó, 1978.

Hausenblas, Karel. *Od tvaru k smyslu textu. Stylistické reflexe a interpretace*. Praha: FF UK, 1997.
Hibbet, Howard. *Contemporary Japanese Literature*: *An Anthology of Fiction, Film, and Other Writings Since 1945.* New York: Knopf, 1977.
Hino, Aširei. *Válka a vojáci*. Praha: Sfinx, 1939. (přel. Procházka, Vladimír)
Hino, Aširei. *Květiny a vojáci*. Praha: Sfinx, 1940. (přel. Průšková-Novotná, V.)
Hino, Aširei. *Mugi to heitai.* Tókjó: Kaizóša (Šinčó bunko), 1938.
Hino, Aširei. *Cuči to heitai*. Tókjó: Kaizóša (Šinčó bunko), 1938.
Hino, Aširei. *Hana to heitai*. Tókjó: Kaizóša (Šinčó bunko), 1939.
Ibuse, Masudži. *Císařův věrný poručík*. In: Ibuse, M. *Kosatec.* Praha: H&H, 2000. (přel. Krouský, Ivan)
Ibuse Masudži. *Jóhai taičó. Hondžicu kjúšin*. Tókjó: Šinčó bunko, 1955.
Itó Naruhiko. *Sengo bungaku wo jomu*. Tókjó: Ronsóša, 1990.
Jasuoka, Šótaró. *Umibe no kókei*. Tókjó: Šinčó bunko, 1965.
Kaikó, Ken. *Císařovy nové šaty*. Praha: Svoboda, 1973. (přel. Krouský, Ivan)
Katō, Shūichi. *A History of Japanese Literature*, *Vol. 3: The Modern Years*. Tokyo: Kōdansha International, 1983.
Kató Šúiči. *Nihon bungakuši džosecu.* Tókjó: Čikuma šobó, 1975.
Kawabata, Jasunari. *Hlas hory*. Praha: Paseka, 2002. (přel. Líman, Antonín)
Kawabata, Jasunari. *Jama no oto*. Tókjó: Šinčóbunko, 1957.
Kawabata, *Senbazuru*. Tókjó: Čikuma šobó, 1952.
Keene, Donald. *Dawn to the West: Japanese Literature in the Modern Era*. New York: Columbia University Press, 1984.
Kikuči Šóiči. *Sengo bungaku no godžúnen*. Tókjó: Musašino šobó, 1998.
Kobajaši, Takidži. *Život pro ty druhé*. Praha: Naše vojsko, 1963. (přel. Hilská, V.)
Kobajaši, Takidži. *Tóseikacuša*. Tókjó: Šin Nihon bunko, Šin Nihon šuppanša, 1974. Dostupné z: http://www.aozora.gr.jp/cards/000156/files/833_28260.html
Kodžima Nobuo, *Puška.* In Jurkovič, Tomáš; Weber, Michael. *Antologie japonské povídky* (pracovní název; v edičním plánu nakladatelství Karolinum na rok 2014).
Kuwabara, Takeo. *Meidži išin to kindaika: gendai Nihon wo umidašita mono*. Tókjó: Šógakkan, 1984.
Líman, Antonín. *Krajiny japonské duše*. Praha: Mladá fronta, 2000.
Líman, Antonín. *Paměť století: Ibuse Masudži*. Praha: Academia, 2004.
Lippit, Noriko Mizuta. *Reality and Fiction in Modern Japanese Literature*. Armonk, New York: M. E. Sharpe, , 1980.
Macubara, Šiniči et al., ed. *Sengo Nihon bungaku ši*. *Gendai no bungaku bekkan*. Tókjó: Kódanša, 1978.
Masao, Miyoshi. *Accomplices of Silence*. *The Modern Japanese Novel*. Berkeley: University of California Press, 1976.
McClain, James L. *Japan: A Modern history*. New York: W. W. Norton&Company, 2002.
Mijamoto, Juriko. *Banšú heija*. Tókjó: Kawade šobó, 1947.
Mijamoto, Juriko. *Fúčisó*. Tókjó, Bungei šundžú šinša, 1947.
Mišima, Jukio. *Zlatý pavilon*. Praha: Brody, 1998.
Mišima, Jukio. *Kinkakudži*. Tókjó: Šinčó bunko, 1956.
Mišima, Jukio. *Kamen no kokuhaku*. Tókjó: Šinčóša, 1958.
Mostow, J. *The Columbia Companion to Modern East Asian Literatures*. New York: Columbia University Press, 2003.

Muccioli, Marcello. *La letteratura giapponese, la letteratura coreana*. Firenze e Milano: Sansoni editore, 1969.
Noma, Hiroši. *Oblast prázdnoty*. Praha: Naše vojsko, 1963. (přel. Havlík, Zdeněk)
Noma, Hiroši. *Šinkú čitai*. Tókjó, Kawade šobó, 1952.
Novák, Miroslav. Winkelhöferová, Vlasta. *Japonská literatura II*. Praha: SPN, 1977.
Óe, Kenzaburó. *Chov*. Praha: H&H, 1999. (přel. Krouský, Ivan)
Óe, Kenzaburó. *Mladík, který se opozdil*. Praha: Odeon, 1978.
(přel. Winkelhöferová, Vlasta)
Óe, Kenzaburó. *Šiiku*. Tókjó: Šinčó bunko, 1957.
Óe, Kenzaburó. *Memuširi kouči*. Tókjó: Šinčó bunko, 1958.
Óe, Kenzaburó. *Okuretekita seinen*. Tókjó: Šinčóša, 1962.
Ōoka, Shōhei. *A Wife in Musashino*. Ann Arbor: Center for Japanese Studies, University of Michigan, 2004.
Óoka Šóhei. *Ohně na planinách*. Praha: Vyšehrad, 2007. (přel. Winkelhöfer, J., Winkelhöferová, V.)
Óoka, Šóhei. *Nobi*. Tókjó, Šinčó bunko, 1952.
Pavelka, Jiří. *Předpoklady literárního dorozumívání*. Brno: Masarykova univerzita, 1998.
Petrů, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. Olomouc: Rubico, 2000.
Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Dějiny Japonska*. Praha: NLN, 2000.
Reischauer, Edwin O., Craig, Albert M. *Japan*. Boston: Houghton Mifflin Company, 1987.
Rogers, Lawrence. „Long belts, thin men: The short stories of Kojima Nobuo“. In: *Japan Quarterly* 1, 1994.
Ronenová, Ruth. *Možné světy v teorii literatury*. Brno: Host, 2006.
Ryan, Marie-Laure. „Possible Worlds and Accessibility Relations: A Semantic Typology of Fiction“. In *Poetics Today* 12, 1991.
Sasaki, Kiiči. *Sengo no sakka to sakuhin*. Tókjó: Miraiša, 1967.
Sató, Šizuo. *Sengo bungaku no sandžúnen*. Tókjó: Kówadó, 1976.
Schlant, Ernestine., Rimer, J. Thomas. *Legacies and Ambiguities: Postwar Fiction and Culture in West Germany and Japan*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1991.
Scholes, Robert., Kellog, Robert. *Povaha vyprávění*. Brno: Host, 2002.
Senuma, Šigeki. *Gendai nihon bungaku no džóken*. Tókjó: Kawade šobó šinša, 1960.
Stoetzel, J. *Without the Chrysanthemum and the Sword, a study of the attitudes of youth in post-war Japan*. New York: Columbia University Press, 1955.
Suzuki Kiiči. *Sengo bungaku to sakuhin*. Tókjó, Miraiša, 1967.
Suzuki Sadami. *Nihon bungei ši: hjógen to nagare*. Tókjó: Kawade Šóbo šinša, 2005.
Tanizaki, Džuničiró. *Klíč*. Praha: Brána, 2011. (přel. Winkelhöferová, Vlasta)
Tanizaki, Džuničiró. *Deník bláznivého starce*. Praha: Mladá fronta, 1998. (přel. Líman, Antonín)
Tanizaki, Džuničiró. *Kagi*. *Fúten ródžin nikki*. Tókjó: Šinčó bunko, 1968.
Tokunaga, Sunao. *Cuma jo nemure*. Tókjó: Čikuma šobó, 1952.
Tokunaga, Sunao. *Spi klidně, ženo!* Praha: SNKLHU, 1953. (přel. Hilská, Vlasta; Vojáčková, Vlasta)
Tokunaga, Sunao. *Šizukanaru jamajama*. Tókjó: Sódžuša, 1952.

Tsukimura, R., ed. *Life, Death and Age in Modern Japanese Fiction.* Toronto: University of Toronto-York University, Joint Centre on Modern East Asia, 1978.
Ueda, Makoto. *Literary and Art Theories in Japan*. Ann Arbor: The University of Michigan, 1967.
Washburn, Dennis C., *The Dilemma of the Modern in Japanese Fiction*. New Haven and London: Yale University Press, 1995.
Washburn, Dennis. *Translator's Postscript*. In: Ōoka, Shōhei. *A Wife in Musashino*. Ann Arbor: Center for Japanese Studies, The University of Michigan, 2004.
Winkelhofferová, Vlasta. *Slovník japonské literatury*. Praha: Libri, 2008.
Yasuoka, Shotaro. *The Glass Slipper and Other Stories*. Champaign and London: Dalkey Archive Press, 2008.
17 japonských povídek Hirošima-Nagasaki. Praha: Paseka, 1996. (přel. Krouský, Ivan)

Internetové zdroje:

Aozora bunko: http://www.aozora.gr.jp/

Nidžúseiki rjaku nenpjó:
http://www001.upp.so-net.ne.jp/fukushi/year/20c.html

Japan Institute of Constitutional Law (JICL): http://www.jicl.jp/now/jiji/index.html

Česko-Slovenská filmová databáze: www.csfd.cz

Zpravodajství TV Asahi:
http://www.tv-asahi.co.jp/scoop/update/toppage/060806_010.html

http://intermedia.ffa.vutbr.cz/smrt-autora